

12.03.2021

Elinkeinojohtaja

5 §

Lausunto luonnoksesta selonteoksi kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista

HEL 2021-001430 T 03 00 00

Päätös

Elinkeinojohtaja antoi seuraavan lausunnon työ- ja elinkeinoministeriölle luonnoksesta selonteoksi kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista.

Päätöksen perustelut

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt Helsingin kaupungilta lausuntoa luonnoksesta selonteoksi kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista. Lausunto on pyydetty toimittamaan osoitteeseen lausuntopalvelu.fi viimeistään 12.3.2021.

Kotoutumisen uudistamistarpeita käsittelevän selonteon tarkoituksena on luoda suuntaviivoja ja tehdä esityksiä kotoutumisen edistämisen uudistamiseksi. Selonteon esityksillä vastataan keskeisiin toimintaympäristön muutoksiin, tunnistettuihin kehittämistarpeisiin sekä eduskunnan tarkastusvaliokunnan mietinnön (TrVM 6/2018) kannanottoihin ja pääministeri Marinin hallituksen ohjelman kotoutumisen koskevien linjausten toimeenpanoon. Selonteon toimenpide-ehdotusten tavoitteena on kotoutumisen edistämisen kehittäminen kokonaisvaltaisesti huomioiden maahanmuuttajien erilaiset tarpeet, palvelujärjestelmä kokonaisuutena ja väestösuhteiden edistäminen.

Lausunto on valmisteltu kaupunginkanslian elinkeino-osastolla. Sitä varten on pyydetty lausunnot kasvatuksen ja koulutuksen toimialalta, kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalta sekä sosiaali- ja terveystoimialalta.

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Helsingin kaupungin keskeiset huomiot selontekoluonnoksesta ovat seuraavat.

1. Helsinki toteaa, että kotoutumisjakson keston määrittelyssä on säilytettävä riittävä yksilöllinen joustovara. Kotoutuminen on prosessi, joka on sekä sisällöltään että kestoaltaan yksilöllinen. Kotoutumista tukevien palveluiden tulee olla yksilöllisiä, joustavia, oikea-aikaisia ja tarvelähtöisiä. Kun valtaosa muuttajista on työkäisiä, tulee työhön orientoivia, aiemman osaamisen tunnistavia ja työmarkkinavalmiuksia parantavia palveluita olla tarjolla välittömästi ilman odotusaikoja. Samanaikaisesti tulee panostaa kotoutumista edistävien palveluiden saata-

12.03.2021

Elinkeinojohtaja

vuuteen niille henkilöille, jotka eivät enää ole kotoutumista edistävien palveluiden piirissä mutta tosiasiallisesti niiden tarpeessa. Esimerkiksi suomen tai ruotsin kielen taidon puute on keskeinen työllistymisen este riippumatta maassaolon kestosta. Selonteossa ehdotettu kotoutumisaajan enimmäisajan kaavamainen lyhentäminen yhdistettynä kotoutumisaajan jälkeisten palveluiden tarjonnan riittämättömyyteen johtaisi siihen, että yhä useampi kotoutumispalveluita tarvitseva jäisi niiden ulkopuolelle. Selontekoluonnoksessa ei ole esitetty riittäviä perusteita tai tutkituun tietoon perustuvaa näyttöä sille, että siinä esitetyin keinoin kotoutumisjakson oppimistavoitteisiin tarvittava enimmäisaika lyhenisi kaikilla kohderyhmillä. Näin on erityisesti niissä tilanteissa, joissa kotoutuja on sairaana, osatyökykyinen, vanhempain- tai hoitovapaalla tai hänellä on jokin erityistä tukea edellyttävä oppimisvaikeus. Ellei kotoutumissuunnitelman laatimisessa ole käytettävissä riittäviä yksilöllisiä joustoja ja jos kotoutumispalveluita ei ole riittävästi saatavilla myös kotoutumisaajan ylittäneille, nykyisen palvelujärjestelmän umpiperät vahvistuvat entisestään, mikä johtaa maahan muuttaneiden osallisuuden, palveluihin kiinnittymisen sekä työllisyysasteen merkittävään heikentymiseen alueilla, joissa heitä on paljon.

2. Helsinki katsoo, että kotoutumisen edistämisen kokonaisvastuu tulee selkeästi osoittaa kunnille tavalla, joka huomioidaan sekä palveluiden järjestämistä vastaavassa että rahoituksessa. Nykylainsäädännön mukaan kunnilla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu kotoutumisen edistämisestä, mutta tämä ei käytännössä toteudu, sillä valtaosa kotoutujasiakkuuksista hoidetaan työ- ja elinkeinotoimistoissa. Sieltä saatu kotoutumisen tuki koetaan selonteonkin mukaan riittämättömäksi. Vastuun sekä työmarkkinatukea että muuten kuin tilapäisesti toimeentulotukea saavien kotoutujien alkukartoituksista ja kotoutumissuunnittelusta tulee olla kunnan järjestämistä vastaavalla. Toiminnan resursointi tulee sitoa kotoutujien määrään kunnassa niin kotoutumista tukevien erityistoimien kuin peruspalveluiden valtionosuusrahoituksenkin osalta. Erityisesti kaavailtujen sote-hyvinvointialueiden rahoituskriteerit eivät saa johtaa vieraskielisyyteen perustuvan rahoituksen vähenemiseen, sillä tämä tulee selvästi heikentämään monipuolistuvan väestörakenteen palvelutarpeisiin vastaamisen edellytyksiä alueilla, joissa maahan muuttaneita on paljon. Selonteossa tulisi avata enemmän kotoutumisen edistämisen palvelujärjestelmän rahoituksen tulevaisuuden kehittämistarpeita ja –vaihtoehtoja.

Selontekoluonnoksessa todetaan vain yleisellä tasolla kotoutumisen palvelujärjestelmän pirstaleisuus, tarve kasvattaa kuntien kokonaisvastuuta kotoutumisen edistämisestä sekä tähän liittyvät yhteydet valmisteilla oleviin rakenteellisiin uudistuksiin, esimerkiksi sote- ja työvoimapolitiikan palvelurakennemuutokset. Selonteosta puuttuu kokonaan analyysi siitä, millainen palvelurakenne ja rahoitusjärjestelmä parhaiten

12.03.2021

Elinkeinojohtaja

palvelisivat selonteossa ilmaistuja tavoitteita kotoutumista edistävän palveluekosysteemin hallinnasta ja kokonaiskoordinaatiosta sekä palveluiden valtavirtaistamisesta.

Esityksessä on runsaasti eri tasoisia ja -laatuisia yksittäisiä toimenpide-ehdotuksia, mutta esitykset erilaisten palvelurakennevaihtoehtojen kyvystä toteuttaa ja yhteensovittaa ne tavoitteellisiksi, yksilöllisiksi ja osallisuutta vahvistaviksi kotoutumispoluiksi puuttuvat.

3. Selonteko pyrkii korostuneesti valtakunnallisiin ratkaisuihin, vaikka maahanmuutto ja kotoutumisen tarpeet keskittyvät Suomessa voimakkaasti tietyille seuduille, erityisesti pääkaupunkiseudulle. Kotoutumisen edistämisen haasteita tulee ratkoa ensisijaisesti siellä, missä näiden palveluiden tarpeessa olevat ovat ja vasta toissijaisesti vahvistamalla palveluita siellä, missä heitä ei juuri ole. Selonteossa ei ole esitetty mitään näyttöä sille, että pääkaupunkiseudun ja muiden kasvukeskusten vetovoima muuttoliikkeen kohdealueena vähenisi sen takia, että kotoutumista edistäviä toimenpiteitä vahvistettaisiin voimakkaammin muualla Suomessa kuin mitä niiden väestörakenne edellyttäisi. Suurten kaupunkien vetovoimaa maahan muuttaneiden parissa selittävät enemmän niihin liittyvät yleiset vetovoimatekijät kuin tiettyjen erityispalveluiden saatavuus.

4. Selontekoluonnoksessa tulisi kiinnittää huomiota maahanmuuton toisen sukupolven sekä paperittomien tilanteeseen. Selonteossa ei juuri mainita erityisiä toimia maahanmuuton toisen sukupolven osallisuuden ja työllisyyden vahvistamiseksi. Paperittomien sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämiseen tai liikkuvien EU-ETA-maiden kansalaisten palveluihin, kuten esimerkiksi hätämajoitukseen, ei selonteossa kiinnitetä mitään huomiota. Tämä on omiaan korostamaan sitä vaikutelmaa, että selontekoluonnos ei huomioi tarpeeksi niiden alueiden näkökulmaa, joihin suurin osa kotoutumisen ja maahanmuuton kysymyksistä Suomessa keskittyy.

Lausunto on tämän päätöksen liitteenä.

Lisätiedot

Ilkka Haahtela, maahanmuutto- ja työllisyysjohtaja, puhelin: 310 25565
ilkka.haahtela(a)hel.fi
Leena Pellilä, erityissuunnittelija, puhelin: 310 36134
leena.pellila(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Lausunto
- 2 Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan lausunto selontekoon
- 3 Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan lausunto
- 4 Sosiaali- ja terveystoimialan lausunto luonnoksesta hallituksen selonteoksi kotoutumisen uudistamistarepista ALLEKIRJOITETTU

12.03.2021

Elinkeinojohtaja

- 5 Lausuntopyyntö 2.2.2021_su
- 6 Lausuntopyyntö 2.2.2021, liite, selonteko_su
- 7 Lausuntopyyntö 2.2.2021, saate

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Kaupunginkanslia
Sosiaali- ja terveystoimiala
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala

12.03.2021

Elinkeinojohtaja

MUUTOKSENHAKUOHJEET

1

MUUTOKSENHAKUKIELTO

Pöytäkirjan 5 §.

Tähän päätökseen ei saa hakea muutosta, koska päätös koskee asian valmistelua tai täytäntöönpanoa.

Sovellettava lainkohta: Kuntalaki 136 §

12.03.2021

Elinkeinojohtaja

Marja-Leena Rinkineva
elinkeinojohtaja

Ilkka Haahtela
maahanmuutto- ja työllisyysjohtaja

Päätös on sähköisesti allekirjoitettu.

Pöytäkirja on pidetty nähtävänä yleisessä tietoverkossa osoitteessa www.hel.fi 12.03.2021.